

Thái Sư Trần Thủ Độ

Trần Thủ Độ sinh năm Giáp Dần (1194) ở làng Lưu Xá, lộ Long Hưng (nay là huyện Hưng Hà, tỉnh Thái Bình), là cháu họ ông Trần Lư, được ông Trần Lư nuôi dạy từ nhỏ và coi như con.

Mặc dù ít học, nhưng Trần Thủ Độ là người mưu lược, quyết đoán và là người có công đầu xây dựng cơ nghiệp nhà Trần.

Cuối thời Lý, các vua ăn chơi sa đoạ, nhu nhược, kinh tế đất nước suy thoái, thiên tai mất mùa liên tiếp, đời sống của nhân dân vô cùng cực khổ, giặc giã nổi lên như ong. Ngoài biên ải, đế quốc Nguyên - Mông đã chiếm hầu hết châu Âu, đến tận Hắc Hải, và đang tung hoành đánh Kim, diệt Tây Hạ... và sửa soạn xâm lược Đại Việt. Trước tình hình nguy ngập đó, nếu cứ để vương triều nhà Lý yếu hèn như vậy thì đất nước không tránh khỏi hoạ diệt vong. Trần Thủ Độ với chức Điện Tiền Chỉ Huy Sứ, ông đã yêu cầu vua Lý Huệ Tông (1211 - 1225) nhường ngôi cho con gái là Lý Chiêu Hoàng. Và cũng chính ông lại thu xếp cho Lý Chiêu Hoàng nhường ngôi cho Trần Cảnh. Đó là việc làm hết sức khôn ngoan, hợp với quy luật hưng vong. Thực hiện một cuộc thay đổi vương triều mà không xảy ra đổ máu, còn tạo cho đất nước bước vào thế ổn định, để xây dựng kinh tế cũng như lực lượng quân sự, chuẩn bị đương đầu với những thử thách vô cùng to lớn và cực kỳ nguy hiểm đang tới gần.

Sau khi lên ngôi vua (năm 1225), Trần Thái Tông phong cho Trần Thủ Độ làm Thái Sư, nắm giữ mọi binh quyền. Chỉ trong một thời gian ngắn, ông đã thu phục được các thế lực đối địch, tổ chức lại bộ máy chính quyền từ trung ương đến cấp xã.

Trong cuộc kháng chiến chống quân xâm lược Nguyên - Mông lần thứ nhất (năm 1258), Trần Thủ Độ đóng vai trò vô cùng quan trọng. Thế giặc rất mạnh, vua Trần Thái Tông phải bỏ kinh đô Thăng Long, lui quân về vùng Thiên Mạc (huyện Đông An, tỉnh Hưng Yên). Tại đây, vua ngự trên chiếc thuyền nhỏ đến thuyền Thái Sư Trần Nhật Hiệu hỏi kế sách chống giặc. Nhật Hiệu cứ ngồi chứ không dậy nổi, chỉ lấy ngón tay chấm nước viết lên mạn thuyền hai chữ "Nhập Tống". Vua lập tức rời thuyền đến hỏi Thái sư Trần Thủ Độ. Thủ Độ khẳng khái trả lời: "Đầu thần chưa rơi xuống đất, xin bệ hạ đừng lo!"

Vào lúc gay go nhất của cuộc kháng chiến, câu trả lời danh thép của Trần Thủ Độ đã giữ vững được tinh thần quyết chiến của quân dân Đại Việt. Ông thực sự trở thành linh hồn của cuộc kháng chiến chống quân xâm lược Nguyên - Mông lần thứ nhất. Đồng thời cũng là người lãnh đạo cuộc phản công quyết liệt đánh vào Đông Bộ Đầu, buộc quân giặc phải rút chạy khỏi Đại Việt, giữ vững được độc lập cho Tổ quốc.

Trần Thủ Độ mất năm Giáp Thìn (1264), thọ 71 tuổi, được vua truy tặng Thượng phụ Thái Sư Trung Vũ Đại Vương.